

UZZINĀI

■ Ministru kabineta noteikumi noteic, ka “atelpas brīža pakalpojuma sniedzējs nodrošina personām ar funkcionāliem traucējumiem īslaicīgu sociālo aprūpi līdz 30 diennaktīm gadā, aizstājot aprūpes procesā mājāsaimniecības locekļus. (...) Atelpas brīža pakalpojums tiek nodrošināts ne mazāk kā

diennakti (24 stundas)”.

■ Atelpas brīža pakalpojums Cēsu novadā tiek sniegts atbalsta centrā “Pērle”. Pakalpojumu sniegšanu “Pērlē” pašvaldība deleģējusi biedrībai “Rīgas pilsētas “Rūpju bērns””.

■ Uzsākot Eiropas Savienības finansēto deinstitucionalizācijas projektu, Cēsu novada pašvaldība apņēmas turpināt pakalpojumu nodrošināšanu un attīstību vismaz piecus gadus pēc projekta beigām, atvēlot tam arī finansējumu.

“Pērlē” atelpas brīža pakalpojumu var saņemt pieci klienti vienlaicīgi. Šim pakalpojumam ir atvēlētas atbilstoši pielāgotas telpas, kā arī sociālie darbinieki, kuri nodrošina citus pakalpojumus, var tikt piesaistīti šī pakalpojuma nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka atelpas brīdi izmanto ļoti reti, telpas, kas paredzētas šim nolūkam, tiek izmantotas, sniedzot “Pērles” klientiem individuālos pakalpojumus.

Viens no izaicinājumiem nodrošināt atelpas brīdi ir tas, ka šis pakalpojums ir diennakts, bet viss cits, ko sniedz “Pērlē”, notiek darba dienas ietvaros.

Atelpas brīža pakalpojumu var saņemt Eiropas Savienības (ES) finansētājā deinstitucionalizācijas projektā ietvertās personas, tādu Cēsu novadā ir vairāk nekā simts, ar nosacījumu, ja klientam ir kopšanas indikācijas, par kurām ir Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (VDEĀVK) atzinums. Lielākajai daļai “Pērles” klientu nav šo konkrēto kopšanas indikāciju.

Par atelpas brīža pakalpojuma piešķiršanu lemj sociālais dienests. Cēsu novada Sociālā dienesta Pakalpojumu nodaļas vadītāja Iveta Viļumsone teic: “Izvērtējam pakalpojuma nepieciešamību, novērtējot, vai ir tā saņemšanai Ministru kabineta noteikumos aprakstītās nepieciešamās kopšanas indikācijas, pieņemam lēmumu un izsniedzam nosūtījumu uz “Pērlē”. Ļoti reti pa-

Atelpas brīdis - vajadzīgs, bet maz izmantots

kalpojums ir jāatsaka, jo cilvēki paši jau iepriekš ir interesējušies, kādos gadījumos to var saņemt. Gadījies, ka personas, kuras saņem deinstitucionalizācijas pakalpojumus, vecāki, kas par viņu rūpējas, gribētu arī atelpas brīža pakalpojumu, taču, tā kā personai nav nepieciešamo kopšanas indikāciju, nākas atteikties. Līdz šim man zināmi divi iesniegumi šī pakalpojuma saņemšanai, vienam nācās atteikties.”

Pakalpojumu nodaļas vadītāja atzīst, ka pakalpojuma pieprasījums ir minimāls. Viņa skaidro: “Jāsaprot, ka šo pakalpojumu var saņemt cilvēki, kuru aprūpē ir personas ar ļoti smagu invaliditāti, funkcionālības traucējumiem. Viņi nemaz tik ļoti negrib atstāt bērnu svešiem ļaudīm. Vēl jo vairāk, ja tā ir ne tikai diena, bet arī nakts vai ilgāks laiks. Taču šo pakalpojumu kompensē sociālās ap-

rūpes pakalpojums 5-18 gadu veciem bērniem ar invaliditāti, ko var sniegt arī ģimenei tuvs cilvēks, kurš par to saņem materiālo atbalstu, ko finansē no deinstitucionalizācijas projekta līdzekļiem.”

I.Viļumsone atzīst, ka vecāki jūtas drošāki, atstājot bērnu kāda tuvinieka vai tuva drauga aprūpē, un piebilst: “Turklāt, ja bērns pa dienu apmeklē dienas centru, tad vecāki šajā laikā pat var iet uz darbu vai kādu dienu atpūsties. Tajā pašā laikā, ja bērna aprūpe nepieciešama ilgāk nekā tikai pāris stundu dienā, tad atelpas brīdis ir noderīgs pakalpojums, kad bērni ir speciālistu uzraudzībā un vecāki var būt droši, ka ar atvasi viss būs kārtībā.”

Joprojām spēkā ir nosacījums, ka biedrības, kuras sniedz deinstitucionalizācijas pakalpojumus, nedrīkst tajās pašās telpās

sniegt maksas pakalpojumus. Pat ja būtu klienti, kuriem atpūtas pakalpojums nav paredzēts, taču viņi to vēlētos un būtu gatavi maksāt, biedrība to nedrīkst sniegt, skaidro I.Viļumsone, Tomēr ir cerība, ka šis nosacījums tiks pārskatīts, jo, ja pakalpojums ir pieejams, ir svarīgi, ka to izmanto pēc iespējas vairāk cilvēku, kuri to vēlētos.

Jāsaprot, ka šo pakalpojumu var saņemt cilvēki, kuru aprūpē ir personas ar ļoti smagu invaliditāti, funkcionālības traucējumiem. Viņi nemaz tik ļoti negrib atstāt bērnu svešiem ļaudīm. Vēl jo vairāk, ja tā ir ne tikai diena, bet arī nakts vai ilgāks laiks.

Tāpat jāpiemin, ka projektā piešķirtais Eiropas Savienības finansējums rudenī beigsies. Lai gan aktīvi notiek sarunas par to, ka pakalpojumu turpināšanai arī valsts sniegs daļu atbalsta, tomēr ir skaidrs, šī gada pēdējos mēnešos par projektā izveidotajiem pakalpojumiem, tajā skaitā atelpas brīdi, būs jāmaksā vietvarai, ar to pašvaldība rēķinās.

Tā kā pašvaldība, iesaistoties projektā, apņēmas pēc ES finansējuma termiņa beigām turpināt uzsāktos pakalpojumus, tad visi - dienas aprūpes centru pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem; specializētās darbnīcas pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem; dienas aprūpes un rehabilitācijas centru bērniem ar funkcionāliem traucējumiem; grupu mājas un arī atelpas brīdis tiks turpināti. Jautājums tikai, cik lielā apmērā varēs sniegt individuālos pakalpojumus. □

Neregulāram pakalpojumam izaicinājums piesaistīt speciālistu

Arī atbalsta centra “Pērle” vadītāja DITA TRAPENCIERE atzīst, lai gan centrs ir gatavs sniegt atelpas brīža pakalpojumu, tas nav īpaši pieprasīts, norādot, ka klientu vecāki pārsvarā izmanto citus pieejamos atbalsta veidus: “Telpas ir ar visu nepieciešamo aprīkojumu, lai bērns varētu te palikt un nakšņot. Esam arī apzinājuši, kuri speciālisti var nodrošināt atelpas brīdi. Viņi ikdienā strādā “Pērlē”, sniedz citus sociālos pakalpojumus. Ņemot vērā, ka atelpas brīža pieprasījums ir ļoti neregulārs, būtu sarežģīti piesaistīt speciālistu, kas strādā tikai ar to. Tāpēc vajadzības gadījumā piesaistām “Pērlē” strādājošos kolēģus. Protams, tas ir zināms izaicinājums, jo skaidrs, ka pēc diennakts darba speciālists nevar veikt savus ikdienas pienākumus, tāpēc nepieciešama rūpīga plānošana. Bet

pakalpojums ir pieejams un nepieciešamības gadījumā to nodrošināt varam.” Bet D.Trapenciēre piebilst, ka pēc biedrības pieredzes vispiemērotāk tādu pakalpojumu ir sniegt iestādē, kas ikdienā nodrošina diennakts pakalpojumus, piemēram, Rīgā tā ir Bērnu klīniskā universitātes slimnīca. Biedrībā tās varētu būt telpas grupu dzīvokļos, kur speciālisti strādā visu diennakti.

D.Trapenciēre teic, ka līdz šim atpūtas brīdis sniegts vienu reizi aizvadītā gada rudenī. Ar klienta, bērna, vecākiem bija vienošanās, kuras divas diennaktis šo atbalstu vajadzēs, ar darbiniekiem tika salāgotas slodzes un darba stundas. “Ja šāds pakalpojums būs nepieciešams regulāri, to nevarēs nodrošināt pašreizējie darbinieki, tad risināsim arī darbinieku jautājumu,” uzsver centra vadītāja.

Arī Dita Trapenciēre vērtē,

ka ir pakalpojumi, kas savā būtībā dublē atelpas brīdi – ir vecāki, kuriem der, ka bērns apmeklē dienas centru, vai vecāki bērniņiem, kam vajadzīga īpaša kopšana, izmanto aprūpes mājā pakalpojumu. Ja bērnam sniedz aprūpi mājās, tad viņš ir savā vidē, savukārt, ja viņš apmeklē dienas centru, tad viņam ir iespēja arī socializēties: “Kādreiz vecākiem ir bažas, ka bērns nonāk vidē, kas viņam ir pilnīgi sveša, turklāt pie pilnīgi nepazīstama cilvēka, kas pieskata, bērnam var palielināties stresa līmenis. Tamdēļ esam domājuši, ka atelpas brīdis varētu būt arī pakalpojums, ko sniedz bērna mājās, viņam pazīstamā vidē. Bet tad atkal jautājums, cik ļoti vecāki ir gatavi nepazīstamu cilvēku laist savā mājā, piemēram, uz nedēļu, ja viņi ir devušies ceļojumā vai arī slimības dēļ kādam no vecākiem ir jāatveseļojas slimnīcā.”

D.Trapenciēre uzsver, ka īpa-

ši svarīgi tas ir vecākiem, kuri bērnu ar īpašām vajadzībām audzina vieni. Ja mamma (vai tētis), piemēram, nokļūst slimnīcā, iespējams, nav neviena tuvinieka, kas vairākas diennaktis var rūpēties par bērnu ar īpašām vajadzībām, kuram nepieciešama specifiska kopšana. “Un tieši tāpēc tādu pakalpojumu ne vienmēr ir iespējams ielānot laikus, jo saslīmt cilvēks var ļoti pēkšņi. Savukārt, jo lielāks ir bērns, jo vairāk gadu vecākam un dažādi riski rodas biežāk. Bet arī ar mazu bērnu, kuram vajadzīga īpaša aprūpe, vecāks kopā ir divdesmit četras stundas diennaktī septiņas dienas nedēļā, tomēr ikvienam ir nepieciešams brīdis atpūtai, lai atjaunotos, atgūtu enerģiju. Ja parasti bērni pieaugot aizvien vairāk par sevi var parūpēties paši, palikt mājās ar draugiem, tad īpašo bērnu ģimenēs tādas iespējas nav. Un, ja bērnam ir tāds stāvoklis, kad nepiecieša-

mas regulāras medicīniskas manipulācijas, piemēram, barošana ar zondi, ilgtermiņā tas ir ļoti nogurdinoši, un reizēm vecākiem vienkārši vajadzīgs mirklis, kad izgulēties. Tādēļ ir būtiski, ka vecākiem ir pieejami visi šie pakalpojumi un viņi var izvērtēt, kurš katrā situācijā ir piemērotākais.” □

Lappusi sagatavojuši
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.